

محمد آزادگرین داغینیق گوروشلری (پریشان گوئی)

اوزره باخیش¹

محمد آزادگر جنابلاری نین دوشونجه سی نین روحو ایله تانیس اولمادان آذربایجان آدینا قورولموش او جومله دن "آذربایجان فئدرال دمکرات حرکاتی" آدی آلتیندا فورمالاشماغا باشلایان محفلرین قوروجولاری نین کئچمیشلرده هانکی اورتامدا دوشونجه لری نین بیچیملشمه سی (فورمالاشماسی) نی نظره آلماق مسئله نین هانکی آشامادا اولدوغونو باشا دوشمک اوچون داها یارارلی اولار دئییه دوشونوروک.

فارس ایستعمارچیلیغی نین رحمت و برکتی کؤلگه سینده کئچمیشده آذربایجان آدینا ایران ممالیکی محروسه سینده هنج بیر سیاسی، مدنی و اجتماعی تشکیلات و محفل اولمادیغی و سونراکی نسیلر ده گون باجادا دئییه فارس تشکیلاتلاری نین طمطراقلی آدلاری ایله تانیس اولاراق اؤزلرینه دوشونجه و فیکیر باخیمیندان بیر سیاسی اوجاق (کانون) تاپماغا چالیشدیقلاری اوچون بلکه ده علاجسیزلیق اوزوندن فارس تشکیلاتلارینا عضو و اؤیه اولمانی اؤزلرینه بیر شرف سایدیقلارینی گؤز اؤنونه آلمالی ییق. بو ذاتلار بو شرف درجه سینده جان باهاسینا یوکسلمگه چالیشارکن ایران ممالیکی محروسه سینده نجه بیر سیستم حاکیم اولدوغونو درک ائده جک دوشونجه و فیکیر زنگینلیگینه چاتا بیلمه میشلر. آذربایجان مشروطه حرکاتیندان (تورکلر ایران ممالیکی محروسه سینده حاکیم اولان زاماندان) باشلایاراق ایران ممالیکی محروسه سینده دیکتاتورلوقا قارشین ساواش موبارک ساییلدیغی و فارس تشکیلاتلاری نین قوروجولاری نین دا بیر چوخو آذربایجانلی اولدوغو اوچون بو ذاتلار دا فارس تشکیلاتلاریندا امک وئرمگی اؤزلری اوچون میلی شرف سایمیشلار. دئمک، کئچمیشده کیلرین تاریخ باخیمیندان میلی بیلینجیندن یوخسول اولمالاری میلی کیملیکلرینی آختارارکن "ایرانیت" آدینا فارسلیق باتلاغینا یؤنلمکلی قونو و موضوع ساییلار. یالنیز فارس ایستعمار قوه لری فارسلیق اوچون لازیملی سیستمی یاراتدیقدان و دیکتاتورلوق حاکیمیتلری دیکتاتورلوقون حد و اؤلچونو تانیمادیقدان سونرا ایکینجی دونیا ساواشی زامانی یارانمیش قدرت بوشلوغوندان گونئی آذربایجان ضیالیسی باشلاریندا سیدجعفر پیشه وری اولاراق فایدالاناراق "آذربایجان میلی حکومتی" نین یارانماسینا دوشونموشلر. گونئی آذربایجان میلی حکومتی 1946 اینجی ایل فارس ایستعمار حاکیمیتی طرفیندن یئنیلگه یه اوغرادیقان و آذربایجان میلی مفکوره سی آذربایجان آیدینلاری نین باخیشیندا سولچولوق اساسیندا افلاسا اوغرادیقان سونرا بیر معنالی اولاراق آذربایجان مفکوره سی فارس دیلی ایله مدرسه لرده اؤیرتیم گورموشلر و سیاسی شخصیتلری فارسلیق اساسیندا بیچیملمیشلر آراسیندا بوکولوب تاخجایا قویولاراق ایراندا دمکراتیک بیر فارس حاکیمیت سیستمی نین قورولماسی آذربایجان آیدینلارینا دا ایده آل بیر مفکوره سایلمیش. بو یاناشما اساسیندا دونان دونا (رنگا رنگ) بورونموش فارس مفکوره لی تشکیلاتلار گؤیه لک کیمی بیر چوخ زامان آذربایجانلیلار طرفیندن ایران آدی آلتیندا قورولماغا باشلایاراق ایران ممالیکی محروسه سینده کی فارس اولمایان ائتوسلارین سیاسیلشه جک اوغول و قیزلارینی میلی منسویتلریندن، میلی منلیک و کیملیکلریندن بوشالداراق "دئموکرات" و "مودئرن" و "اؤنجوللوک" آدی آلتیندا فارسلیق کاروانینا و فارسلیغا جان و باشلا خیدمت ائتمه نی انسانلیق دگرلری دئییه قلمه آلدیرمیش. ساغ گوروشلو انسانلار ایلك باشندان فارسلیغی اؤزلرینه میلی منلیک و کیملیک کیمی یوروملاماغا چالیشاغرکن سول گوروشلو انسانلار آذربایجان کیملیگی و منلیگی اساسیندا اؤز گوروشلرینه اویقون سیاسی تشکیلات یاراتماق یئرینه "حق تعین سرنوشت حق مسلم خلهاست" دئییه اؤزلرینی پادوچولوق ائتدیکلری فارس تشکیلاتلاریندا آلداتماغا چالیشمیشلار. بنله لیکله فارسلیق توتساق و زندانلاری آذربایجان تورکلری ایله دولموش و بیر چوخلاری انسانلیق آدینا فارسچا آزادلیق شعارینی اوخورکن اؤلومه آلفیش دئمیشلر. 1358 (1979) اینجی ایلدن باشلایاراق ایسلام آدی آلتیندا فارس حاکیمیتی باشقا دوشونجه و فیکیر داشیبان

انسانلارا دیوان توتارکن روسیه سؤیبتلیگینه سیغیناجاق مهاجیرلر ایلك ایللر ایسلام جمهوریتی نین یانلیش سیاستلری نین دوزگون اولدوغونو وورقولادیقلا، سونرا روسیه سؤیبتلیگینده مهاجیر حیاتی کئچیرمکلرینه و سوسیالیست آدینا روسیه ایستعمارچیلیق سیاستینه روسیه ایمپراتورلوغوندا میلی مسئله آچیسیندان تانیق اولدوقلارینا باخماپاراق روسیه سؤیبتلیگی طرفیندن خاریج اولکه لره سورگون ائدیلدیکدن سونرا دا اؤز دیل و مدنیتلرینی اساس گؤتورموش آذربایجان تشکیلاتلاری قورماغا یؤنلمگین واجب اولدوغو درک ائتمه میشلر. یالنیز روسیه سؤیبتلیگی داغیلدیقدان و اونون نتیجه سی اولاراق ایران ممالیکی محروسه سینده میلی مسئله کیچیک کیچیکلر کیمی جوجرمگه باشلادیقدان و فارس ایستعمارچیلیغی علیهینه فارس اولمایان ائتیکلر آراسیندا تپکیرلرین بؤیومه سینی گؤردوکلریندن و عضو اولدوقلاری تشکیلاتلار ایدئولوژی آچیسیندان بؤیوک سورونلار ایله اولشدیکدن و بو ذات اقدسیرلرین آرزو و ایستکلرینه جاواچی اولایلمدیکدن سونرا بو ذاتلارین قالیبلاشمیش مفکوره لرینده اؤز میللتلری اوزره او جومله دن آذربایجان اوزره سورقو و سوال علامتی اورتایا چیخمیش. بئله لیکله ده ناچار اولاراق دوشونجه و فیکیر باخیمیندان کئمیش منسوب اولدوقلاری تشکیلاتلاردان بیر یوللوک ویداعلاشمادان و آدی چکیلن تشکیلاتلار دا بو ذاتلاری اؤز تشکیلات پرنسیپلری اساسیندا طرد ائتمه دن تلم تله سیک بلکه ده هر هانسی سیاسی مصلحت ایجابیندا بیر سیرا انسانلاری اؤز چئوره لرینه بیغراق آذربایجان محفللری او جومله دن "آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکاتی" آدلی محفلی نین آدینی آذربایجان اجتماعیتینه تانیتماغا چالیشمیشلار.² راه کارگر ایران- فارس تشکیلاتی "آذربایجان فئدرال دئموکرات تشکیلاتی نین قورولوشو حاقدا دسامبر آیی نین آلتیسی 2004 تاریخینده بیلدیریش وئره رک یازمیش:

"... اعلام موجودیت «جنبش فدرال –دمکرات آذربایجان» که در راه اندازی آن چند نفر از اعضا و دوستان « راه کارگر» نیز شرکت دارند، برای کسانی این گمان را به وجود آورده است که گویا سازمان ما در ابتکار این حرکت نقشی دارد که با صراحت لازم آن را نشان نمی دهد. برای پایان دادن به این نوع گمان ها و گمان پردازی ها لازم می دانیم چند نکته را یادآوری کنیم... .. ، ما نه تنها همه آذری ها یا ملیت های دیگر را به اتحاد با هم دعوت نمی کنیم، بلکه کمک به اتحاد طبقاتی کارگران و زحمتکشان همه ملت ها را وظیفه حیاتی خود می دانیم. ما هرگز نمی توانیم این حقیقت بدیهی را نادیده بگیریم که کارگران و زحمتکشان هر ملیتی قاعدتا" وغالبا" در ارتباط مستقیم با بهره کشان "خودی" مورد بهره کشی قرار می گیرند. ... ۵- در کشوری چند ملیتی مانند ایران، فدرالیسم مناسب ترین راه تامین همزیستی داوطلبانه، دمکراتیک و مسالمت آمیز ملیت هاست. ما به شکلی از فدرالیسم نیاز داریم که به جای دامن زدن به رویارویی ملیت ها و پیش داوری های ملی و قومی و فرهنگی، امکان شرکت در تصمیم گیری های عمومی را برای همه افراد هر محل و منطقه، بی توجه به قومیت و زبان و وابستگی فرهنگی آن ها، تامین کند"³. محمد آزادگرین گؤروشلرینی گؤزدن کئچیردیکده اونون گؤروشلری راه کارگر ایران- فارس تشکیلاتی نین یابینلادیغی بیلدیریش ایله اوست اوسته دوشر. اوسته گؤروندوگو کیمی راه کارگر ایران- فارس تشکیلاتی بو محفل (آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکاتی) اؤز قورولوشونو اجتماعیتنه بیلدیردیکدن سونرا بیله بیر سیرا بو تشکیلاتداکی انسانلارین او جومله دن محمد آزادگر جنابلاری نین راه کارگر تشکیلاتینا منسوب اولدوغونو وورقولامیش.

بیلیندیگی کیمی محمد آزادگر کئچمیشده حزب توده ایران- فارس تشکیلاتی نین آذربایجانداکی تشکیلات مسئوللاریندان و آدی چکیلن حزین سیاسی مشاوری اولموش، روسیه کمونیستلیگی ایفلاسا اوغرادیقان سونرا دا هر هانکی مصلحت اوزوندن راه کارگر ایران- فارس تشکیلاتینا عضو اولموش. بوگون ده حزب توده ایران- فارس تشکیلاتی نین قولو (فرقه دئموکرات آذربایجان امیرعلی لاهرودی باشچیلیغیندا) ایله یئنی یاراتدیقلاری "آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکاتی" آدلی محفلی بیرلشدیرمک اوچون مشاوره لر کئچیرمگه باشلامیش. محمد آزادگرین

سیاسی داورانیشلارینی نظره آلاق گۆرک آذربایجان میلی مسئله سینه هانکی آچیدان یاناشماغا چالیشار و نجه بیر آذربایجان ایستر؟ انشیدیریک:

"بیز کیم ایله ائتلاف ائله یک؟، طبیعی کی راسیست، اونلاری کی راسیست گۆروشلری وار. بیز اونلارله گنده بیلمه یه جه بیک. بیز مودرن انسانلارلا گئتمه لی بیک، اگر یوخدور، یوخدور. منجه... چون یوخدور، من مجبورام گندم بیر فاشیست ایله اوتورام یان یانا. فیلانکس ایله، من بونا اینانمیرام. دوزگون ده بیلیمیرم. بیز چوخ تلاش ائله میشیک. ... هله ایندیجه جک نتیجه وئرمه میس. ..."⁴

اوسته گۆروندوگو کیمی محمد آزادگر فارس ایستعمارینا معروض قالمیش و فارس ایستعمار تشکیلاتلاری طرفیندن بیر چوخ آذربایجانلار اوزره منفی بوراخدیغیلدیغی ایز و تأثیری نظره آلمادان و اوزو ده میلی مسئله آچیسیندان آد چکدیگی خطالارا توتولایله جگی (ایدئولوژی نیهیلیستلیگینه قاپیلماق و ساییره) نین فرقینه وارمادان آذربایجان میلی حرکتینی کئمیشده کی سولچولوق و ساغچیلیق اساسیندا "آغ" و "قارا" گۆستریدیگی گۆزلوگو ایله گۆتور قوی ائتمگه چالیشار. محمد آزادگر بو گۆروشلری بیر میللت چاپیندا ایلری سورمگه چالیشارکن "آغ" ایله "قارا" آراسیندا اولایلجک باشقا بویاق و آخینلاری گۆزدن قاچیرمیش گۆرونر. یئری گلیمیشکن بونو دا وورقولامالی بیق: محمد آزادگر ایران ممالیکی محروسه سینده کی فارس اولمایان ائتنوسلارین فارس ایستعمارینا توتولدوقلارینی قبول ائتمیش چوخ آز سولچولاردان بیری شخص ساییلار.⁵ بونلار باخمایاراق منسوب اولدوغو تشکیلاتلارداکی خط ایران ممالیکی محروسه سینده فارس ایستعمارچیلیغی دئییل، هر هانکی دیکتاتورلوق سیستمی نین حاکیم اولماسی وورقولانار. دئمک، محمد آزادگرلین چتینلیگی ایدئولوژی نیهیلیستلیگینه توتولماقدا و توتلدوغو ایدئولوژیسینه خیدمت ائتمیه جک هر هانسی میلی و معنوی دگرله اؤنم وئرمدیگیندن ایلری گلن مسئله ساییلار. بو باخیمدان محمد آزادگرلر ایله هر هانسی فاناتیک مسلمان آراسیندا ایدئولوژی نیهیلیستلیگی آچیسیندان هئچ بیر فرقی گۆرونمز. اونلارین یالیز تاپیندیقلاری معبودلار بیریرلریندن فرقیلی ساییلار. دئمک، سولچو اولمانین دا بیر اولچو و حدی اولماسی لازیم. کارل مارکس انسان توپلومو اوزره دئیمیش: "انسانلارین شخصیت، درک، فراصلرینی اولقونلاشدیران و اونلاری یئتیشدیرن چئوره و موحیطدیرسه، چئوره و موحیطی انسانلیغا اویقون ائتملی بیک".

نیهیلیستلیک قونوسو بیر یانا دورسون خاریجده اولوشان بیر محفله "آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکتی (جنیش فدرال دمکرات آذربایجان)" آدینی وئرمک مودرنچیلیک دئییل، آذربایجان توپلومونا کئچمیشده کی آغ ساققلیق مفکوره سینی آشیلاماق چاباسی ساییلار. بیلیندیگی کیمی فئدرال بیر سیستم یاراتماق اوچون هر هانکی بیر توپلومو ایچره جک حزب و تشکیلاتلارین یارانمالاری و اونلارین تشکیلاتلانمالاری اساسیندا اولمالیدیر. بوتون فئدرالچیلار "آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکتی" نا عضو اولمالی ویا بیزیم محفلین بویوروغو آلتیندا کئچه لیدر دئییه هر هانکی بیر گۆروش ایلری سورمک آذربایجانین سنتچی توپلوملاریندا کۆک سالمیش "آغ ساققلالیق" و توتوجولوق (محافظه کارلیق) گۆروشله اساسلار. بیلیندیگی کیمی بو محفلین قوروجولاری بو محفلین مختلف آخینلاردان اولوشدوغونو ایددعا ائده رک اوندان یانا قوردوقلاری بو تشکیلاتا "آذربایجان فئدرال دئموکرات حرکتی" آدینی وئردیکلرینی ایددعا ائدرلر. بئله لیکله ده بوذاتلار اوچون هر هانکی بیر جبهه و ائتلاف سؤز قونوسو دئییل. بونلارین نظرینده جبهه و ائتلاف بو محفل قورولماغا باشلارکن یارانمیش. ائله اوندان یانا دا کیم ایله ائتلاف ائدک سورقو سؤالی حالانماغا باشلامیش. بئله لیکله ده بو تشکیلاتا قوشولماق قیدسیز و شرطسیز گرکلی ساییلارمیش (بئلنچی یاناشمالار روسیه ایمپراتورلوغونداکی کمونیستلیک اساسیندا بولشویک تشکیلاتینی خاطرلادار. بولشویکلر ده منشویکلر و باشقا روس تشکیلاتلاری قارشیسیندا سای باخیمیندان بیر آزلیق اولوشدوردوقلارینا باخمایاراق ایشچی طرفداری بیک دئییه اؤزلرینی 70 ایل روسلارین یانی سیرا باشقا ائتنوسلاردا یوکلمگه چالیشمیشلار). ائله اوندان یانا دا محمد آزادگر آذربایجان میلی حرکتینده کی بوتون آخینلار **مینهای جنیش فدرال دمکرات آذربایجان گئریجی، راسیست و فاشیست** قلمه آلمیش!!! محمد آزادگر جنابلاریندان گئنه ده انشیدیریک:

"بیزیم عمومیتله تشکیلاتلاریمیز سون واقتلاردا، یعنی حتی میلی مسئله نین ایچینه گلنلر چوخ گنج باشلابیلار. هله بیزدن مثلن باشقا، **مثلن باشقا میلیتلرده ده حزیت یوخدور، بؤیوک پروبلیم قاباغا گلیر.** هر حالدا بیر یاندان باشلامالی ییق. بیز ده معین تلاشلاری ائله دیک او یاندا بویاندا. آنجاق هله ایسته دیگیمیز نتیجه نی وئرمه ییب. ولی بیز بو تلاشی دایاندرمامالی ییق. چابا گؤسترمه لی بیک بو چتینلیگه غالب گلک. آنجاق **بیزه دئموکرات قوه لر لازیمدی.** بیزه انسان حاقلارینا اینانانلار لازیمدی. بیزه باشقا میلیتلره خور گؤز ایله باخان انسانلار، تشکیلاتلار، جریانلار لازیم دئییل. بیزه باشقا مسئله کی چوخ اهمیتی واردیر، میلی ظولمه معروض قالمیش باشقا تشکیلاتلارلا، کوردلر، بلوچلار، عربلر ایله ایش بیرلیگی آپارماق. بیز بو مسئله نین اوستونده دایانمالی ییق. بیزیم باشقا یولوموز یوخدور. ..."⁶

اوسته گؤرونوگو کیمی محمد آزادگر بگ ایدئولوژی نیهیلیستلیگینه توتولدوغو اوچون ایران ممالیکی محروسه سینى بیر دیل و مدنیت صاحابی اولموش فارس یوخسا هرهانکی بیر توپلوم ایله دگیشیک سالار. ائله او اساسدا دا میلی مسئله اساسیندا گؤروش اؤنه سوررکن بیر میلیتی اولوشدوران بوتون طبقه و سینیفلیرى "دموکرات" و "غیر دئموکرات"، "ساغچی" و "سولچو" دئییه آغ و قارا گؤسترديگی گؤزلوگو ایله آذربایجان توپلومو و دونیا اجتماعیتینه سرگیلمگه چالیشار. دئمک، بیر چوخلاری، انسانلارین خوشبختلیگی اوچون دوشونولموش هر هانسی بیر ایدئولوژینى اؤزلری اوچون یارلماز و کتچیلیمز بیر بوغوم (سد) فرض ائده رک اؤز دار و کیچیک دونیا گؤروشلیرى ایله یاشامانی اؤزلری اوچون انسانلیق و دئموکراتلیق مقوله سى دئییه قلمه آلماغا چالیشارلار. بو یاناشما باشقالاری نین سیاسی و اجتماعی دوشونجه و حاقلارینا تجاویز ماهیتی داشیمازسا، بو ذاتلارین دوغال و طبیعی حاقلاری سایلمالیdır. فارس ایستعمارچیلیغینا معروض قالمیش ائتیکلره منسوب اولان تشکیلاتلارین بیریرلری ایله امکداشلیق ائتمه لری اؤزلوگونده بیس سایلمادیغینا باخماپاراق اوسته کی محمد آزادگرین گؤروشلیرىنى نظره آلدیقا بو یاناشمادا "عوامفریبلیک" اورتایا چیخار (باخ: باشقا میلیتلرده ده حزیت یوخدور). دئمک، محمد آزادگری اذیت ائدن حزیت و تشکیلاتچیلیق مسئله لری یالنیز آذربایجانلیلار آراسیندا و ایچره دئییل، باشقا فارس اولمایان ائتیکلرده ده اونون گؤروشونه اساسن بو گؤرونوم و حزیت (سولچولوق!!) یوخ ساییلار. مسئله بئله اولدوقدا ایران ممالیکی محروسه سینده کی ائتیکلر اوچون هر هانکی دوشونولموش ائتیک فئدرال دؤنلر سیستمی ده سؤز قونوسو دئییل، ایران دئموکراتیک حاکیمیت سیستمی دئییه کیچیک محفللر واسیطه سى ایله کوی اولموش هر هانکی پاسلانمیش دوشونجه و مفکوره نی دئموکراتلیق آدینا فارس دیلی ارباطی (رسمی) دئییه ایران ممالیکی محروسه سینده کی ائتیکلر یوکلمک منظور اولونار. دئمک، آذربایجان مفکوره سى اساسیندا یارانمیش تشکیلاتلار راسیست و فاشیست، کورد، عرب و بلوچ دا سای و سیاسی نفوذ باخیمیندان سولچولار، دئموکرات مئابلار و فارس آخینلاری قارشیسیندا بیر چکی داشی سایلمادیقلاری اوچون اولناری هر یانا دیغیرلتماق و اولنارین اوزریندن کتچمک ده راحت اولار دئییه دوشونولموش مقوله ساییلار. ائله اوندان یانا دا لازیم گؤردوکلری زامان "**ریگای گل**" و ساییره دئییه، کورد و بلوچلار فارس تشکیلاتلاری طرفیندن درگی یابینلاماغا چابا گؤستریلرکن آذربایجانلیلار هئچ بیر یابین و باسین اورگانى دا دوشونولمز. آذربایجان تورکلرینه هر هانکی بیر حاق تانیماماغی یالنیز فارس موخالفتی و اونون باشقا ائتیکلردن اولان یانچیلاری دئییل، فارس حاکیمیتلری ده بو مسئله نی دوزگون درک ائتمیشلر. بئله لیکله ده آذربایجان میلی تشکیلاتلاری ایله ایش بیرلیگی ائتمک یئرینه باشقا ائتیکلره منسوب اولموش تشکیلاتلار ایله اوغراشماق دئموکراتلیق پرنسیپینه اساسلانمیش دئییل، ایران آدینی یئدک چکمکده قرارلی اولان ایدئولوژی نیهیلیستلیگی و دئموکرات مئابلیق و هر هانسی بیر شخص و تشکیلاتلارین ایدئولوژی آماجلارینا خیدمت ائده جک فارس ایستعمارچیلیق مفکوره سى ساییلار. مسئله نین هانکی آشامادا اولدوغونو اؤیرنمک اوچون ائشیدیریک:

"... اگر ایسته یک بؤیوک مسئله نی حل ائدک، جمهوری ایسلامینی قالدیراق، یئرینه **بیر دئموکراتیک بیر حاکیمیت گلسین**، یا هر حالدا **فئدرال شکیلده**، یا **اینکی باشقا فورمودا**، **نم استقلال**، **فیلان**، **مسئله بو دئییل**، مسئله بودور کی، بیز باشقا میلیتلرله یاخین اولمالی ییق"⁷.

بیلیندیگی کیمی ایران ممالیکی محروسه سینده کی میللیتلر مسئله سی بوگونکو فارس حاکیمیتی نی هر هانکی بیر فارس حاکیمیتی ایله دگیشمک دئییل، ایران ممالیکی محروسه سینده فارس ایستعمارچیلیغینا سون وئرمک هر بیر میللتین ایچ ایستگی ساییلار. بو دا هر بیر میللته عایید اولان تشکیلاتلارین اؤز آرالاریندا اورتاق دیل تاپماق، اورتاق ایستراژی گلشیدیرمک و اؤز دیل و مدنیتری آساسیندا هر هانکی حاکیمیتچیلیک سیستمی اوچون لازیم اولاجاق سیاسی و علمی کادرلار تربیت ائتمک اساسیندا حیاتا کئچمه لیدیر. فارس دیل و مدنیتی اساسیندا تورک، کورد، بلوچ، عرب، لور، تورکمن خالقلاری نین تشکیلاتلارینی بیر آرایا گتیرمک چابالاری یالنیز و یالنیز فارس ایستعمارچیلیغینا خیدمت ائده جک عوامفریبلیک داورانیشی ساییلار. دئمک، فئدرال یوخسا ایستقلال مفکوره سی نین حیاتا کئچمه سی اوچون ایران ممالیکی محروسه سینده کی میللتلر ایچره موختلیف گؤروشلر اساسیندا تشکیلاتلانماق انسانلیق احتیاجلارینا جاواب وئره جک ایلیکن سیاسی و اجتماعی گلشیمه ساییلار. دئمک، اوزدن ایراق قویون سوروسو کیمی فارس اولمایان توپولملاری فارس تشکیلاتلارینا عضو اولون دئییه اویونجاق ائتمک دئموکراتلیق و انسانلیق مقوله سینه اویقون دئییل، بشریتین اوز فاراسی ساییلمالیدیر. محمد آزادگر تورک و کورد سورون داییر دئمیش:

" اونللا دوشمنچیلیک ائتمه مه لی ییک. ... اونلاردا یانلیشلیق وارسا، اونلاری تصحیح ائتمه لی ییک، باصطلاح اونلارین قاباغیندا دایانمالی ییق. بیز دوشمنچیلیک ائتمه مه لی ییک. خالقلار ایله دوستلوق بیزیم اوچون اؤنملیدیر..."⁸

اوسته گؤرونوگو کیمی محمد آزادگرین بو یاناشماسی سیاسی و اجتماعی توپولملارا سیغاجاق گؤروش ساییلماز. محمد آزادگر بگ، یاخشی حالدا بیر معلم کیمی هر هانکی بیر اؤیرنجی نین یالنیش اوخودوغو یوخسا یازدیغینی دوزتمک ایستر. سیاسی و اجتماعی سورونلار و یاناشملار ایسه هر هانکی بیر معلمدن اوزاق توپولوم عضولری طرفیندن توپلوما آشیلار و زامان ایچریسینده اؤزونه آغیرلیق و چکی قازانار. یئری گلرکن بیر یای (فئر) کیمی آچیلاراق قارشلی طرفی خیال قیریقلیغینا اوغرادار. آذربایجانلیلار هله ده سولدوزدکی تورک و کورد قارشلی دورماسینی اوتونموش دئییلر. دئمک، بوگون آذربایجانین ماکی، خوی، سلماس، اورمی، قوشاچای، میناب و بعضیلرینه گوره ماراغا و باشقا شهرلرینی کورد تئلوویزیونلاری واسیطه سی ایله کورد بؤلگه سی دئییه کورد خالق کیتله سی آراسیندا یایماغا و دونیا اجتماعیتینه تانیتماغا چالیشانلار آذربایجانین او بؤلگه ده کی شهر و کندلرینی یای و فئر کیمی یالان بیلگی و معلوماتلار ایله کؤکلنمیش کورد الی سیلاحلیلارینا دوشونجه و فیکیر باخیمیندان یئم ائتمگه حاضرلارکن محمد آزادگرلر ده آذربایجانلیلاری یوخویا وئرمگه چالیشماق یئرینه آذربایجانلیلار آراسیندا ایستر تشکیلاتلانماق، ایسترسه ده انسان حافلاری باخیمیندان ایش قویماغی و غربی آذربایجانداکی کورد آزیغی اوچون ده دئمکوکراتیک بیر توپولومون یارانماسینا قانقیدا بولونمانین آذربایجان توپولومو اوچون ده یارارلی اولماسیندان دانیشمالیدیرلار. مسئله بونلا دا سونا چاتماق دئییل، محمد آزادگر آدیم آدیم آذربایجان تورکلرینی اوزدن ایراق بیر داها فارسلیق طوبله سینه دؤندرمک و فارس تشکیلاتلاری ایله ایلگی و ایلیشگی یاراتماق اوچون دئییر:

"بیر ده قالیر فارسلارین ایچینده آیا هئج زاد یوخدور؟ یعنی هئج زاد تاپماق اولماز، کی مثلن میللی مسئله یه اینانسینلار، بیز اونلارلا معین ائتلافلار ائله یه بیلک؟ من اینانیرام کی وار. بیز گئته لی ییک دالین توتمالی ییق و تاپمالی ییق و اؤزوموزو گؤسترمه لی ییک. بیزیم بؤوک ائتلافا احتیاجیمیز وار. .. فارسلارین ایچینده اگر وارسا، بیز گئتمه لی ییک، تاپمالی ییق، تقویت ائتمه لی ییک. اگر ضعیفدیر تقویت ائله ییک. یوخدور اونلارین ایچینه مسئله نی آپاراق"⁹.

اوسته محمد آزادگر نظره آلدیغی ائتلاف راه کارگر ایران- فارس و حزب توده ایران- فارس تشکیلاتلاری و زولنیخا جیگری کیمی پارام پارچا اولموش فارس فدایی آخینلاری نظرده توتولار. بو آزادا کئچن گونلرده حزب توده ایران- فارس پارتیسی نین آذربایجان قولو (حزب دمکرات آذربایجان امیر علی لاهرودی باشچیلیغیندا) ایله بو محفلین باشچیلاری نین امکداشلیق ائتمک ایستدیکلرینی ده خاطرلرتماق یئرلی اولار. بو مسئله نی اؤنه سوررکن دوشونجه و فیکیر باخیمیندان بو ایکی محفلین بیربیرلرینه یاخینلاشماسی سؤز قونوسو دئییل، بو ایکی تشکیلات باشچیلاری نین ایدئولوژی

حئیرانلیغیندا نیهیلیستلیگه اوغرادیقلااری اوچون ایران ممالیکی محروسه سینده کی میلیتئر مسئله سی نی کؤکوندن قازیب یوخ ائتمک بو میلیتئرین اولموش سانیلیمیش روحونا اوخوماغا دوشوندوکلی فاتحه نظره آیینمالیدیر. ترس دورومدا هر هانکی اورتاق دونیا گؤروشلرینه یاخین آذربایجانلی شخص و تشکیلاتلارین بیریرلرینه یاخینلاشماسی ایستر آذربایجان توپلومو، ایسترسه ده هر بیر آذربایجان خالق ائولادلاری نین کؤنلونه قلمه آیناجاق و خالق ائولادلارینی سنویندیره جک مقوله ساییلار. محمد آزادگر آذربایجان میلی حرکتینه سون خلاص اوخونو ائارکن دئییر:

"یعنی اوچور اولماز کی، بیز اوندان کوسک، دئیک: فارسلا بوتولوکده فاشیستدیرلر. کوردلر باصطلاح گلیر آذربایجانلی اشغال ائله سین. بلوچ عرب ده کی حئسابا گلمز. بیز اؤزوموز مسئله میزی حل ائله مه لی بیک. ... دوستلار حتمن کی ائشیدیدیر، چیخیش ائدیرلر، دئییرلر بیز اول، بیرنجی نوبه ده سیزی اؤلدوره جه بیک. منی، حسنی، حسینی که بو دوشونجه یه صاحبیدیرلر. اودورکی **اونلارین قاباغین آلماق اوچون بیز بؤیوک ائتلافلارا اونلارین قاباغینی آلابلیک**. ... بوتون میللترده وار، فاشیستی ده وار، راسیستی ده وار، بیز فاشیستی و راسیستی ایله گئته مه لی بیک سؤزون ایچ معناسی ایله"¹⁰.

محمد آزادگرین اوسته سیرالادیغی بؤیوک ائتلاف 1358 اینجی ایل فارس تشکیلاتلاری و جمهوری ایسلامی فارس حاکیمیتی نین تبریزده خالق مسلمان تشکیلاتی و یانچیلارینا دیوان توتمالارینی خاطرلادار. او زامانلار حزب توده ایران- فارس پارتی سی نین آذربایجانداکی مسئوللاری (حزب توده نین آذربایجانداکی تشکیلات مسئوللاری و سیاسی مشاویلری او جومله دن محمد آزادگرلر) خالق مسلمان پارتیسی حرکتینی تهرانداکی مرکز کمیته یه گؤندردیکلری گزارشلرینده ساواک و پالیزانا نیسبت وئردیکلری و آذربایجان خالق ایچره خالق مسلمان تشکیلاتی و اونون مسئوللاری علیه لرنه یانلیش تبلیغات یئرتیدیکلری، بئله لیکه تبریزده بیر چوخ انسانین اؤلومونه یول آچدیقلاری هله ده بیر چوخ انسانلارین خاطریره سیندن سیلینمه میس. دئمک، لازیمسیز بؤیوک ائتلافلار و خالق قارشیسیندا هر هانسی بیر ایدئولوژی و باشقا نه دن یانا سماجت ائده رک ظاهرده دوست گؤرون دوشمن صفینده یئر آلماق بیر چوخ زامان سونو دوشونولمه میس فاجعه لر ایله نتیجه له نه بیلر. یئری گلیمشکن محمد آزادگر مسئولیت داشیدیغی حزب توده ایران- فارس تشکیلاتی نین او زامانلار خالق مسلمان علیهینه یئرتیدیکلری یانلیش سیاستلرینی آشاغیدا گؤز اؤنونه آلاراق یانلیش داورانیشلاردان قاجینماغا چالیشاق. آذربایجان خالق مسلمان پارتیسی حرکتی علیهینه یازلمیش بو یلان گزارشلرده نه اؤلچوده محمد آزادگرلرین، حزب توده ایران- فارس تشکیلات نین آذربایجان تشکیلات مسئولو اولاراق پایی وار، اونو دا بو ذاتلارین اؤز دئموکرات سایدیقلااری ویجدانلارینا بوراخیرق:

در روزهای اخیر در تبریز حوادث ناگوار و خونینی روی داده است، همه چیز حاکی از آن است که ضد انقلاب، امپریالیسم و بازماندگان رژیم سرنگون شده پهلوی، جبهه جدیدی را در آذربایجان علیه انقلاب باز کرده است. امام خمینی که این حوادث را به درستی نتیجه تحریکات امپریالیسم و عمال آن دانسته اند، مردم را به آرامش دعوت کرده اند. و با این همه تحریکات، برخوردها و تشنج ها در آذربایجان ادامه یافته است.

بروز حوادث ناگوار و خونین در تبریز نه فقط از آنجا ناشی می‌شود که امپریالیسم و بازماندگان رژیم سرنگون شده پهلوی از همان آغاز انقلاب پیروزمند مردم ایران کوشیده‌اند به‌وسیله ممکن انقلاب ما را با شکست روبرو سازند و آب رفته را به جوی بازگردانند، بلکه تحریکات و توطئه‌های اخیر علاوه بر این واقعیت، نتیجه آنست که به رهبری امام خمینی انقلابی بزرگتر از انقلاب اول در میهن ما آغاز شده است. انقلابی آغاز شده است که می‌باید تسلط امپریالیسم، به سرکردگی امپریالیسم آمریکا، را در تمام شئون زندگی ما از بیخ و بن ریشه کن سازد. انقلابی آغاز شده است که می‌باید پایگاه اجتماعی امپریالیسم - سرمایه‌داری بزرگ و اوست و زمین‌داری بزرگ - را از بین ببرد. انقلابی آغاز شده است که می‌باید عدالت اجتماعی را بسود زحمتکشان و مستضعفان، بسود تأمین حقوق ملی خلق‌های ایران برقرار سازد. در برابر چنین روند و چنین دورنمایی است که ضدانقلاب با خشم نومیدانه‌ای تمام نیروی مخرب خود را بار دیگر به حرکت درآورده و تجهیز کرده است.

12

این حوادث در آذربایجان درست در لحظاتی سازمان داده می‌شود که توطئه امپریالیسم و بازماندگان رژیم شاه مخلوع برای تبدیل مسئله کردستان به یک کانون آتش‌افروزی و برادرکشی به منظور تضعیف انقلاب، با درایت امام خمینی و هشیاری نیروهای میهن دوست و انقلابی خلق کرد با ناکامی روبرو شده و با پیام تاریخی امام خمینی در مورد تأمین حقوق ملی خلق کرد و سایر خلق‌های غیرفارس، زمینه برای حل سیاسی این مشکل یعنی تأمین حقوق ملی خلق کرد و تعمیم این راه حل به سایر مناطق غیرفارس نشین ایران، از جمله آذربایجان فراهم آمده است.

13

بر همین پایه است که حزب توده ایران حوادث تبریز را، صرف‌نظر از اینکه چه شعارهایی در این جریان مطرح می‌شود و چه گروه‌هایی ناآگاهانه و یا با انگیزه‌های حادثه‌جویانه در آن شرکت داشته باشند، یک توطئه ضدانقلابی ارزیابی می‌کند، که سازمان دهنده اصلی آن امپریالیسم آمریکا است.

14

در برابر چنین واقعیتی است که مردم ایران، تمام خلق‌های ایران، از جمله آذربایجان و همه نیروهای انقلابی صرف‌نظر از تفاوت در عقاید سیاسی، ملکی و مذهبی و سرانجام شیوای انقلاب و همه مقامات مسئول دولتی و رهبران سیاسی و مذهبی باید با ضد انقلاب، در هر جا که سر بلند کند و به هر شکل و لباسی که درآید و به هر بهانه‌ای که عمل کند، به مقابله برخیزند.

15

ضد انقلاب در تلاش مذبوحانه و خشم عاجزانه خود دست به تحریکات خطرناکی زده است. دیروز در قم جماعتی به دستان تعلیم دیده و آماده به میدان آمدند و با جماعت و چاقو مردم را مضروب، معاززه‌ها را ویران و رفت و آمد را مختل کردند. اگر هشدار سریع و به موقع امام و دستور صریح حفظ آرامش نبود، این اعمال ضد انقلابی، قم را به نقطه شروع توطئه‌ای خونبار بدل می‌کردند. اغلب اینان نقاب بر صورت داشته‌اند، ولی در همان موقع دستیارانشان، بدون نقاب، جانب دیگر توطئه را در تبریز سازمان می‌دادند و شایع می‌کردند که گویا به خانه آیت‌الله شریعتمداری حمله شده، تا شاید اذهان ناآگاه را منحرف کنند و تحریکی را که سه هفته قبل شروع کرده بودند ولی عقیم مانده بود، بار دیگر به سود امپریالیسم آمریکا و عمال داخلی آن‌ها و همه سازشکارانی که با ادامه انقلاب و با پیروی از خط امام مخالفتند، به سرانجام برسانند.

امروز مردم ایران در همه جا پیاخته‌اند تا مشت محکم خود را بر فرق ضد انقلاب فرود آورند و خروش پرخشم خود را علیه امپریالیسم آمریکا، این سازمان دهنده همه تحریکات و مسبب همه آشفتگی‌ها و ریشه همه حادثه آفرینی‌ها، بلند کنند. ضد انقلاب جرأت کرد. و این بار می‌خواسته به اقامتگاه شخص امام روی آورد و به رهبر انقلاب اسائه ادب کند.

16

در نا آرامی‌های کردستان، آذربایجان، سیستان، بلوچستان، گنبد، ترکمن صحرا و برخی دیگر از نقاط ایران، دست امپریالیسم جنایتکار آمریکا بوضوح دیده می‌شود

17

جدیدترین توطئه امپریالیسم علیه انقلاب، توطئه در پادگان تبریز است که در ارتباط با بختیار قرومایه، سرمایه‌داران وابسته، ساواکیها و عناصر چپ‌نوا، زیر پرچم «حزب خلق مسلمان» انجام شد و برخی از شرکت کنندگان در این توطئه خائنانه هم اکنون به دادگاه تسلیم شده‌اند. هم اکنون ساواکی‌های سابق از سراسر کشور بسوی مناطق آشوب‌زده کردستان و آذربایجان در حرکت‌اند، تا با چوبدست از باب، حرکت‌های ضد انقلابی خود را آغاز کنند.

18

شکست توطئه ضد انقلابی در آذربایجان را باید یکی از مهمترین پیروزیهای انقلاب، خط امام خمینی و مجموعه جنبش اصیل انقلابی ایران به حساب آورد.

19

محمد آزادگرلر دنموکرات اولدوقلارینا گئرجکدن اینانیرلارسا، کئچمیشده کی فاجعه لرین یول آجماسینا دوشونجه و فیکیر باخیمیندان گرک بیر داهای کؤمک ائتمه یه رک آشاغیداکی یوکوملوگو (مسئولیتی) ده قبول ائتمه لی دیرلر:

- 1 1357-1358 ابللر حزب توده ایران - فارس تشکیلاتی نین آذربایجانداکی تشکیلات مسئوللاریندان بیرلی اولاراق حزب توده نین آذربایجاندا خالق مسلمان تشکیلاتی علییه یئرتیدگی یانلیش سیاستلر و اؤزونون مرکز کمیته یه گؤندریدیکلری یانلیش بیلگیلر اوچون اؤزونو و آذربایجانلی تشکیلات مسئوللارینی گلجکده آذربایجانین تبریز شهرینده قورولاجاق خالق محکمه سینده مسئولیته جلب ائده لر.
- 2 سیاسی ثابت قدملیگی اولمادیگی اوچون خالق اجتماعیتینه زیان و ضرر وئره چک ایران ممالیکی محروسه سینده کی هئچ بیر سیاسی و اجتماعی تشکیلاتلاردا مسئولیت قبول ائتمه یه لر.
- 3 آذربایجان فئدرال تشکیلاتی نین عضولری بو ذاتی آذربایجان میلی حرکتی علییه مسئولیت سیز داواندیگی اوچون هر هانکی بیر تحریم و بایکوتا معروض قوبمادان اؤز سیاسی مسئولیتی نی "آذربایجان فئدرال تشکیلاتی" نین ریاست هئیتینه تحویل

وئره رك ساده بير شهروندليک اساسيندا اؤز عضولوگونو آدی چکيلن تشکيلاتدا دوام
انده لر.

قايناقلا:

- ¹ محمد آزادگر، نه ائتمه لی آدلی اوتورومدا چيخيش، ايستوکھولم شهري، آزاد تريبون سس فايلى (گونئی آذربايجان فئدرال حرکتی محمد آزادگرين ديلى ايله)، 03.09.2011 (12.06.1390):
<http://azadtribun.net/index.php/az/video/774-guenev-azrbaycan-federal-demokrat-hrkat-mmm-d-azadgrin-dili-il>
- ² ايشيق سؤنز، راه کارگر و آذربايجان فئدرال دئموکرات تشکيلا تينا قوشولان راه کارگرچيلر، 14.12.2004:
<http://www.isiqsonmaz.com/Seite186.htm>
- ³ کمیته مرکزی سازمان کارگران انقلابی ایران (راه کارگر)، 6 دسامبر ۲۰۰۴ (۱۶ آذر ۱۳۸۳)
- ⁴ محمد آزادگر، نه ائتمه لی، باخ اورادا.
- ⁵ محمد آزادگر، در باره "چهره استعمارگر و چهره استعمار زده" آلبر ممی:
http://www.tribun.com/index.php?option=com_content&view=article&id=286:-r-&catid=76:fars-irqilii--&Itemid=140
- ⁶ محمد آزادگر، باخ اورادا.
- ⁷ محمد آزادگر، باخ اورادا.
- ⁸ محمد آزادگر، باخ اورادا.
- ⁹ محمد آزادگر، باخ اورادا.
- ¹⁰ محمد آزادگر، باخ اورادا.
- ¹¹ اسناد و اعلامیه های حزب توده ایران (از شهریور 1357 تا پایان اسفند 1358)، ص. 275.
- ¹² باخ اورادا.
- ¹³ باخ اورادا، ص. 275-276.
- ¹⁴ باخ اورادا.
- ¹⁵ باخ اورادا.
- ¹⁶ باخ اورادا، ص. 299.
- ¹⁷ باخ اورادا، ص، 309
- ¹⁸ باخ اورادا، ص، 310
- ¹⁹ باخ اورادا، ص. 340.

ايشيق سؤنمز، 08.09.2011